

Dosarul nr. 2rac-37/22
2-19076650-01-2rac-17022022

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud. : M. Frunze)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud.: M. Anton, A. Panov, I. Secieru)

DECIZIE

20 aprilie 2022

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul

judecătorii

Dumitru Mardari
Galina Stratulat
Iurie Bejenaru
Victor Burduh
Mariana Pitic

examinând recursul declarat de către Societatea pe Acțiuni "Iasicon", reprezentată de avocatul Popil Angela,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea pe Acțiuni "Iasicon" împotriva Ministerului Culturii, intervenienți accesorii Societatea cu Răspundere Limitată "Acar-Construct", Întreprinderea de Stat "Sala cu Orgă", Ministerul Finanțelor și Agenția Achiziții Publice cu privire la încasarea datoriei conform contractului de antrepriză și compensarea cheltuielilor,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 28 octombrie 2021,

c o n s t a t ă :

La 09 ianuarie 2019, SA "Iasicon" a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Educației, Culturii și Cercetării (Ministerului Culturii - succesori în drepturi și obligații pe domeniul preluat conform Hotărârii Guvernului nr.117 din 12 august 2021 cu privire la restructurarea administrației publice centrale de specialitate), intervenienți accesorii SRL "Acar-Construct", ÎS "Sala cu Orgă", Ministerul Finanțelor și Agenția Achiziții Publice cu privire la încasarea datoriei conform contractului de antrepriză și compensarea cheltuielilor.

În motivarea acțiunii, reclamantul a menționat că la 11 noiembrie 2015, între Ministerul Culturii, în calitate de beneficiar și SA "Iasicon", în asocieră cu SRL "Acar-Construct", în calitate de antreprenor general, a fost încheiat contractul de antrepriză privind achiziția prin licitație publică a lucrărilor de restaurare și reparație capitală a edificiului Sălii cu Orgă.

Conform pct. 2.1. din contract, antreprenorul s-a obligat să execute lucrările de restaurare și reparație capitală a edificiului Sălii cu Orgă, finanțat de către Guvernul României.

Potrivit prevederilor pct. 4.1 din contract, valoarea lucrărilor a fost estimat la suma de 15 595 333,62 de lei.

Pe parcursul anilor 2016-2017, contractul de antrepriză din 11 noiembrie 2015 a suferit modificări și anume:

Prin Acordul Adițional nr. 02190/001/001 din 01 decembrie 2016, valoarea lucrărilor indicată la pct. 4.1. din contract, a fost majorată de la suma de 15 595 333,62 de lei până la suma de 16 613 965,04 lei, cu modificarea corespunzătoare și a Anexei nr. 1 la Contract - Specificația lucrărilor.

Prin Acordul Adițional nr. 02190/001/002 din 01 decembrie 2016, a fost extinsă durata de execuție a lucrărilor prevăzute la pct. 3.1 din contract, de la 7 luni la 14 luni, iar la pct. 14.5 din contract, a fost indicată durata de valabilitate a contractului până la 30 decembrie 2017.

Prin Acordul Adițional nr. 02190/001/003 din 18 iulie 2017, valoarea lucrărilor indicată la pct. 4.1 din Contract a fost majorată de la suma de 16 613 965,04 lei la suma de 20 273 933,70 de lei, cu modificarea corespunzătoare și a Anexei nr. 1 la contract – Specificația lucrărilor.

Prin Acordul Adițional nr. 02190/001/004 din 18 iulie 2017 a fost extinsă durata de execuție a lucrărilor prevăzute la pct. 3.1 din contract, de la 14 luni la 18 luni, iar la pct. 14.5 din contract a fost indicată durata de valabilitate a contractului până la recepția finală a lucrărilor executate.

Reclamantul a specificat, că pe durata derulării contractului și executării lucrărilor, au fost identificate o serie de neconcordanțe între proiectul tehnic inițial, volumul și cantitatea de lucrări necesare pentru execuția conformă a contractului.

Astfel, prin scrisoarea din 15 iunie 2016, pârâtului i s-a comunicat despre necesitatea revizuirii volumului și cantităților de lucrări contractate.

Prin răspunsul din 29 iunie 2016, pârâtul a comunicat că în cazul în care în perioada de execuție a lucrărilor apare volum suplimentar de lucrări sau lucrări ascunse, care inițial nu erau posibil de a fi prevăzute în proiect, execuția lor urmează să fie efectuată de către antreprenorul general numai după acceptul și dispoziția scrisă din partea managerului de proiect.

Totodată, pârâtul a comunicat că la momentul identificării unui volum suplimentar de lucrări sau unei lucrări ascunse, antreprenorul general trebuie să informeze managerul de proiect și responsabilul tehnic, iar constatările urmează să fie documentate prin notă de constatare sau proces-verbal semnat de persoanele respective.

Iar, prin scrisoarea din 31 octombrie 2016, pârâtul a comunicat că lucrările suplimentare apărute în procesul de execuție se soluționează prin elaborarea și aprobarea listelor de lucrări, urmând a fi ajustată valoarea contractului prin semnarea acordului adițional respectiv.

În rezultat, au fost semnate Acordurile Adiționale nr. 02190/001/001 și nr. 02190/001/002 din 01 decembrie 2016, prin care valoarea lucrărilor indicată la pct. 4.1 din contract fost majorată de la suma de 15 595 333,62 de lei la suma de 16 613 964,04 lei cu modificarea corespunzătoare și a Anexei nr. 1 la contract – specificația lucrărilor, fiind extinsă durata de execuție a lucrărilor prevăzute în pct. 7 de la 7 luni la 14 luni, iar durata de valabilitate a contractului a fost indicată până la 30 decembrie 2017.

Prin scrisoarea din 11 mai 2017, pârâtului i s-a comunicat despre necesitatea revizuirii suplimentare a prevederilor contractului cu referire la valoarea lucrărilor și termenul de execuție, având în vedere necesitatea executării lucrărilor suplimentare neprevăzute inițial.

În consecință, a fost semnat Acordul Adițional nr. 02190/001/003 din 18 iulie 2017, prin care valoarea lucrărilor indicată la pct. 4 din contract a fost majorată de la suma de 16 613 965,04 lei la suma de 20 273 933,70 de lei, cu modificarea corespunzătoare și a Anexei nr. 1 la contract – specificația lucrărilor, iar prin Acordul Adițional nr. 02190/001/004 din 18 iulie 2017 a fost extinsă durata de execuție a lucrărilor prevăzute la pct. 3.1 din contract de la 14 luni la 18 luni, iar la pct. 14.5 din contract a fost extinsă durata de valabilitate a contractului până la recepția finală a lucrărilor executate.

Cu toate acestea, pe parcursul anului 2017, în procesul de execuție a lucrărilor de restaurare a edificiului Sălii cu Orgă s-a constatat necesitatea executării unor lucrări suplimentare, care nu au putut fi identificate inițial și reflectate în proiectul tehnic, fiind comunicat despre acest fapt pârâtului.

Prin scrisoarea din 07 decembrie 2017, pârâtul a solicitat managerului de proiect SRL "Arhtudio" completarea documentației tehnice și a caietului de sarcini cu volumul și cantitățile de lucrări suplimentare.

În acest sens, au fost întocmite procesele-verbale de constatare semnate de către părțile contractante, managerul de proiect și responsabilul tehnic, iar în baza acestora au fost elaborate listele de cantități și volumul lucrărilor de executat, inclusiv devizele – ofertă pentru aceste lucrări, fiind comunicate pârâtului în Anexă la scrisoarea din 15 mai 2018.

Astfel, au fost întocmite devizele-oferte pentru lucrări suplimentare în valoare totală de 2 558 484,02 lei, incluziv devize-ofertă cu notă de refuz pentru lucrările care nu urmau a fi executate în valoare totală de 641 898,52 de lei.

Respectiv, valoarea lucrărilor care urmau a fi executate a fost stabilită la suma de 1 916 585,50 de lei.

Având în vedere ignorarea de către pârât a solicitărilor expuse în scrisoarea din 15 mai 2018, s-a solicitat repetat urgentarea procedurii de acoperire contractuală a lucrărilor suplimentare executate conform proceselor-verbale de constatare și listelor aprobate de pârât.

Ulterior, prin scrisoarea din 24 septembrie 2018, pârâtului i s-a comunicat procesele-verbale de recepție a lucrărilor suplimentare/neprevăzute ascunse executate în perioada 2016-2017, fiind solicitată semnarea acestora cu recepția lucrărilor respective.

Potrivit procesului-verbal de control intermediar nr. 37 din 26 septembrie 2018, întocmit de către Agenția pentru Supraveghere Tehnică la solicitarea pârâtului din 04 iulie 2018, s-a constatat executarea lucrărilor suplimentare în valoare inițială de 1 916 585,50 de lei, dar pentru care nu au fost acceptate de beneficiarul-pârât procesele-verbale de recepție.

Reclamantul a invocat că volumul lucrărilor suplimentar neprevăzute inițial, dar executate, au fost aprobate de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării prin semnarea listelor de cantități de lucrări necesare de executat, inclusiv prin aprobarea devizelor-ofertă negociate cu Beneficiarul, pentru lucrările suplimentare, neprevăzute executate de antreprenorul general.

Însă, după recepționarea proceselor-verbale de recepție a lucrărilor suplimentare executate, pârâtul nu a semnat procesele-verbale respective și nu a declanșat procedura de ajustare a valorii contractului.

În asemenea circumstanțe, la 19 noiembrie 2018, în adresa pârâtului a fost expediată cererea prealabilă, prin care s-a solicitat semnarea proceselor-verbale de recepție a lucrărilor suplimentare, fiind stabilit un termen pentru recepția lucrărilor deja executate cu plata la cont a valorii acestora în mărime de 2 206 123,95 de lei.

Prin urmare, reclamantul a reiterat că deși inițial s-au formulat pretenții către pârât în valoare de 1 916 585,50 de lei, în final au fost semnate de către responsabilul tehnic și ÎS "Sala cu Orgă" procese-verbale de recepție finală a lucrărilor suplimentare în valoare totală de 2 206 123,95 de lei, lucrări care au fost executate efectiv și pentru care s-a întocmit și s-au semnat procese-verbale de recepție a lucrărilor suplimentare.

SA "Iasicon" a solicitat încasarea de la Ministerul Educației, Culturii și Cercetării a sumei de 2 206 123,95 de lei cu titlu de retribuire pentru executarea lucrărilor ce rezultă din contractul de antrepriză nr. 02190/15 din 11 noiembrie 2015, încasarea sumei de 50 000 lei cu titlu de taxă de stat și încasarea sumei de 20 000 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică.

Prin hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Centru din 02 decembrie 2020, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de SA "Iasicon".

S-a încasat de la Ministerul Educației, Culturii și Cercetării în beneficiul SA "Iasicon" suma de 2 206 123,95 de lei cu titlu de datorie, suma de 50 000 lei cu titlu de cheltuieli de judecată pentru achitarea taxei de stat și suma de 7 000 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică.

În rest, acțiunea a fost respinsă.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 28 octombrie 2021, s-a admis apelul declarat de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, s-a casat integral hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Centru din 02 decembrie 2020 și s-a emis o nouă hotărâre, prin care:

S-a respins ca neîntemeiată cererea de chemare în judecată depusă de SA "Iasicon".

La 07 februarie 2022, SA "Iasicon", reprezentată de avocatul Popil Angela, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel cu menținerea hotărârii instanței de fond.

Recurentul, în motivarea recursului a invocat că instanța de apel a dat apreciere arbitrară probelor și anume proceselor-verbale de constatare a lucrărilor suplimentare executate, considerând că acestea nu puteau fi reținute de către instanța de fond ca fiind o dovadă a executării lucrărilor respective, pe motiv că constituie doar premisa pentru elaborarea documentației de proiect și a devizului, care urmau a fi aprobate ulterior de către autoritatea contractantă – Ministerul Culturii.

De asemenea, recurentul a reiterat că instanța de apel a examinat cauza superficial, iar concluziile au fost reținute ca urmare a aprecierii eronate și arbitrare a probelor.

La caz, a specificat că instanța de apel a ignorat faptul că pentru fiecare dintre lucrările suplimentare constatate pe parcursul executării contractului de antrepriză

din 11 noiembrie 2015, sunt îndeplinite toate condițiile specificate în scrisoarea reținută de instanța de apel.

Totodată, recurentul a invocat că instanța de apel a ignorat faptul că prin ordinele nr. 368 și 369 din 14 noiembrie 2017 a Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, a fost creat un grup de lucru în vederea supravegherii și gestionării lucrărilor de restaurare a Sălii cu Orgă, care în cadrul ședințelor desfășurate în perioada 28 noiembrie 2017 – 09 ianuarie 2018, au pus în discuție mersul lucrărilor de restaurare, fiind discutate inclusiv lucrările suplimentare de executat sau executate, astfel încât până la data de 15 ianuarie 2018 să fie posibilă redeschiderea Sălii cu Orgă.

Astfel, în opinia recurentului, procedura de documentare și reflectare a lucrărilor suplimentare necesar a fi efectuate, determinată prin scrisoarea din 31 octombrie 2016, a fost respectată cu exactitate, iar nesemnarea Acordului Adițional la contractul de antrepriză din 11 noiembrie 2015 nu poate fi pusă în culpa și/sau sarcina recurentului.

Mai mult ca atât, procesul-verbal de control suplimentar nr. 37 din 26 septembrie 2018 întocmit de Agenția de Supraveghere Tehnică confirmă executarea lucrărilor suplimentare la edificiul Sălii cu Orgă.

Or, volumul de lucrări suplimentare constatate potrivit procedurii stabilite de către intimat și documentate corespunzător prevederilor Regulamentului de recepție a construcțiilor și instalațiilor aferente, odată reflectate în procesele-verbale de recepție intermediară, contrasemnat de către comisia constituită de către intimat, urmau a fi acceptate și achitate de către ultimul în virtutea raportului obligațional existent și bazat pe contractul de antrepriză din 11 noiembrie 2015.

În consecință, a relatat că dreptul de creanță al recurentului se încadrează în noțiunea de bun în sensul art. 1 Protocol 1 Adițional la Convenția Europeană pentru Drepturile Omului.

La 14 martie 2022, Ministerul Culturii, Educației și Cercetării a depus referință la recursul declarat de SA "Iasicon", prin care a solicitat să fie considerat ca inadmisibil.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Cu referire la termenul de declarare a recursului, instanța de recurs menționează că Curtea de Apel Chișinău a emis dispozitivul deciziei la 28 octombrie 2021, iar la 10 decembrie 2021, decizia motivată a fost expediată în adresa părților prin intermediul poștei electronice (f.d. 114 Vol. III).

Astfel recursul declarat de SA "Iasicon", reprezentată de avocatul Popil Angela la 07 februarie 2022, se consideră depus în termenul prevăzut de lege.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 13 aprilie 2022, recursul declarat de către SA "Iasicon", reprezentată de avocatul Popil Angela a fost considerat admisibil.

În conformitate cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

Examinând materialele dosarului în raport cu temeiurile cererii de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul declarat de SA "Iasicon", reprezentată de avocatul Popil Angela, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.

La caz, din temeiurile formulate în cererea de chemare în judecată și pretențiile înaintate prin aceasta de către SA "Iasicon", Colegiul constată că obiectul prezentei acțiuni l-a constituit: încasarea de la Ministerul Educației, Culturii și Cercetării a sumei de 2 206 123,95 de lei cu titlu de retribuție pentru executarea lucrărilor ce rezultă din contractul de antrepriză nr. 02190/15 din 11 noiembrie 2015, încasarea sumei de 50 000 lei cu titlu de taxă de stat și încasarea sumei de 20 000 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică.

Fiind investită cu judecarea cauzei, instanța de fond a concluzionat referitor la admiterea parțială a cererii de chemare în judecată depusă de SA "Iasicon", cu încasarea de la Ministerul Educației, Culturii și Cercetării în beneficiul SA "Iasicon" a sumei de 2 206 123,95 de lei cu titlu de datoriei, încasarea sumei de 50 000 lei cu titlu de cheltuieli de judecată pentru achitarea taxei de stat și a sumei de 7 000 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică.

Judecând cauza în ordine de apel, instanța de apel a casat hotărârea instanței de fond și a emis o nouă hotărâre, prin care acțiunea depusă de SA "Iasicon" a fost respinsă.

În motivarea soluției sale, instanța de apel a reținut că lucrările suplimentare indicate în procesele-verbale de recepție expediate pârâtului prin scrisoarea nr. 28 din 24 septembrie 2018, nu au fost contractate conform procedurilor prevăzute de Legea privind achizițiile publice și cu respectarea condițiilor de inițiere a procedurii de achiziție a lucrărilor prevăzute de pct. 45 din Regulamentul privind achizițiile publice de lucrări, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 669 din 27 mai 2016 (în vigoare la data executării lucrărilor).

Analizând legalitatea deciziei contestate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră concluzia instanței de apel una neîntemeiată din următoarele considerente.

Din materialele cauzei rezultă că prin acordul de asociere nr. 2.1 din 05 octombrie 2015, în vederea participării la procedura de atribuire a contractului de achiziție publică „Restaurarea și reparația capitală a edificiului Sălii cu Orgă din mun. Chișinău”, SA "Iasicon" și SRL "Acar-Construct", s-au asociat pentru a realiza în comun proiectul de achiziție publică „Restaurarea și reparația capitală a edificiului Sălii cu Orgă din mun. Chișinău” (f.d. 36-37 Vol. I).

De asemenea, s-a stabilit că la 11 noiembrie 2015, între Ministerul Culturii, în calitate de beneficiar și SA "Iasicon", în asociere cu SRL "Acar-Construct", conform acordului de asociere din 05 octombrie 2015, în calitate de antreprenor general, a fost încheiat contractul de antrepriză nr. 02190/15 privind achiziția prin licitație publică a lucrărilor de restaurare și reparație capitală a edificiului Sălii cu Orgă din mun. Chișinău (f.d. 41-51 Vol. I).

Conform pct. 2.1. din contract, antreprenorul s-a obligat să execute lucrările de restaurare și reparație capitală a edificiului Sălii cu Orgă, finanțat de către Guvernul României.

Potrivit pct. 4.1 din contract, valoarea lucrărilor a fost estimată la suma de 15 595 333,62 de lei.

Conform pct. 4.2 din contract, achitățile vor fi efectuate prin transfer în baza facturilor fiscale, după primirea proceselor-verbale de recepție a lucrărilor executate, semnate și acceptate de către Beneficiar.

Iar, pct. 5.1 din contract, prevede că pentru cazurile când urmează să fie făcute modificări la valoarea contractului privind majorarea sau reducerea acesteia, părțile se vor conforma prevederilor actelor normative cu incidență în domeniul achizițiilor publice ce reglementează modalitățile de ajustare a valorii contractelor de achiziții publice.

S-a stabilit că în perioada executării lucrărilor de restaurare și reparație capitală a edificiului Sălii cu Orgă din mun. Chișinău (2015-2017), a apărut necesitatea executării unor lucrări suplimentare, care nu au fost prevăzute în contractul de antrepriză.

În acest sens, la 15 iunie 2016, SA "Iasicon" a expediat în adresa Ministerului Culturii o scrisoare, prin care a fost informat despre necesitatea revizuirii volumului de lucrări contractate, perioadei de execuție a lucrărilor și ajustarea valorii contractului, precum și garantarea achităților acestor lucrări prin scrisoare oficială de către beneficiar, prin actul adițional la contract din partea beneficiarului, precum și ajustarea valorii contractului pentru lucrările neprevăzute și suplimentare apărute, conform prevederilor actelor normative cu incidență în domeniul achizițiilor publice (f.d. 60-62 Vol. I).

Prin răspunsul din 29 iunie 2016, Ministerul Culturii a informat SA "Iasicon" despre faptul că execuția lucrărilor suplimentare va fi efectuate de către antreprenorul general numai după acceptul și dispoziția scrisă din partea managerului de proiect, iar în baza raportului de expertiză și a devizelor verificate, lucrările suplimentare executate vor fi achitate conform acordului adițional semnat de părți și înregistrat de către Agenția Achiziții Publice (f.d. 63-64 Vol. I).

Astfel, prin Acordul Adițional nr. 02190/001/001 din 01 decembrie 2016 la contractul de antrepriză nr. 02190/15 din 11 noiembrie 2015, a fost modificat pct. 4.1 din contract și anume valoarea lucrărilor ce reprezintă obiectul contractului a fost modificată la suma de 16 613 865,04 lei (reparația capitală a demisolului (2015-2017) – 5 862 424,16 lei și restaurarea și reparația capitală a exteriorului (2016-2017) – 10 751 440,88 de lei (f.d. 52-53 Vol. I).

Iar, prin Acordul Adițional nr. 02190/001/002 din 01 decembrie 2016 la contractul de antrepriză nr. 02190/15 din 11 noiembrie 2015, au fost modificate pct. 3.1 și 14.5 din contract, prin care a fost extinsă durata de execuție a lucrărilor prevăzute la pct. 3.1 din contract, de la 7 luni la 14 luni, iar la pct. 14.5 din contract, a fost indicată durata de valabilitate a contractului până la 30 decembrie 2017 (f.d. 54-55 Vol. I).

Prin scrisoarea din 11 mai 2017, părților i s-a comunicat că lucrările de construcții la edificiul Sala cu Orgă au fost stopate începând cu data de 20 decembrie 2016, precum și despre necesitatea revizuirii suplimentare a prevederilor

contractului cu referire la valoarea lucrărilor și termenul de execuție, având în vedere necesitatea executării lucrărilor suplimentare neprevăzute inițial (f.d. 66 Vol. I).

Ca urmare, prin Acordurile Adiționale nr. 02190/001/003 și nr. 02190/001/004 din 18 iulie 2017, valoarea lucrărilor indicată la pct. 4.1 din Contract a fost majorată de la suma de 16 613 965,04 lei la suma de 20 273 933,70 de lei, cu modificarea corespunzătoare și a Anexei nr. 1 la contract – Specificația lucrărilor, durata de execuție a lucrărilor prevăzute la pct. 3.1 din contract, a fost extinsă de la 14 luni la 18 luni, iar la pct. 14.5 din contract a fost indicată durata de valabilitate a contractului până la recepția finală a lucrărilor executate (f.d. 56-59 Vol. I).

Totodată, din actele cauzei rezultă că la 07 decembrie 2017, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării a solicitat SRL "Arhstudio Cub" completarea documentației de deviz și caietul de sarcini cu volumul și cantitățile necesare a lucrărilor suplimentare. (f.d.69 vol.I)

De asemenea, prin scrisoarea din 08 decembrie 2017, ÎS „Sala cu Orgă” s-a adresat Ministerului Educației, Culturii și Cercetării cu o scrisoare, prin care a informat referitor la necesitatea executării lucrărilor suplimentare, care nu au putut fi identificate inițial și reflectate în proiectul tehnic și completarea documentației de deviz (caietul de sarcini) elaborat de către SRL "Arhstudio Cub"(f.d.67-68 vol.I).

Ulterior, prin scrisoarea din 15 mai 2018, SA "Iasicon" a solicitat Ministerului Educației, Culturii și Cercetării identificarea unei soluții pentru contractarea și decontarea lucrărilor neprevăzute suplimentare apărute pe parcursul execuției lucrărilor de restaurare și reparație capitală a edificiului, documentate și aprobate prin procesele-verbale de constatare, liste de cantități de lucrări și devize, ofertă aprobate de minister, lucrări ce au fost executate în perioada 2016-2017 în valoare totală de 1 916 585,50 de lei (f.d.70 vol.I).

Prin scrisoarea din 20 iulie 2018, SA "Iasicon" a solicitat Ministerului Educației, Culturii și Cercetării în mod repetat identificarea unei soluții în cadrul juridic legal pentru contractarea și decontarea lucrărilor neprevăzute și suplimentare apărute pe parcursul execuției lucrărilor de restaurare și reparație capitală; urgentarea procedurii de contractare a unui responsabil tehnic cu execuția lucrărilor la obiectul Sala cu Orgă, precum și soluționarea celorlalte probleme apărute pe parcursul efectuării lucrărilor (f.d.71 vol.I).

Prin scrisoarea din 24 septembrie 2018, SA "Iasicon" a transmis Ministerului Educației, Culturii și Cercetării spre avizare și semnare în 3 exemplare în original, procesele-verbale de recepție a lucrărilor suplimentare/neprevăzute/ascunse în perioada anului 2017 în cadrul proiectului de "Restaurare și reparație capitală a edificiului Sala cu Orgă din mun. Chișinău" în valoare de 1 916 585,50 lei. (f.d.72-73 vol.I).

La 26 septembrie 2018, la solicitarea Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, de către Agenția pentru Supraveghere Tehnică a fost întocmit procesul-verbal de control intermediar al volumelor și costurilor lucrărilor executate la obiectivul "Lucrări de restaurare și reparație capitală a edificiului Sălii cu Orgă din mun. Chișinău" (f.d. 74-84 Vol. I).

În cadrul efectuării controlului, au fost prezentate procesele-verbale de recepție a lucrărilor executate (semnate de părțile contractante, înaintate spre achitare și achitate), conform cărora în perioada ianuarie 2016 – decembrie 2017, de

către liderul de asociere SA "Iasicon" și asociatul SRL "Acar-Construct", au fost executate lucrări de construcții în valoare de 20 856 979,09 lei.

În urma efectuării controlului volumului și costului lucrărilor prin măsurări instrumentale a lucrărilor executate de facto și compararea cu datele documentelor de execuție a lucrărilor, exagerări nu au fost constatate.

Totodată, în cadrul controlului s-a constatat că de către antreprenorul SA "Iasicon" în asociere cu SRL "Acar-Construct", au fost executate și alte lucrări în valoare de 1 916 585,50 de lei, care nu au fost verificate din motiv că nu au fost prezentate procesele-verbale de recepție a lucrărilor executate semnate de părțile contractante Agenției fiind prezentate numai devizele-ofertă a lucrărilor suplimentare și procesele-verbale de constatare, semnate de grupul de lucru.

În vederea soluționării litigiului pe cale amiabilă, SA "Iasicon" a expediat Ministerului Educației, Culturii și Cercetării o cerere prealabilă, prin care a solicitat semnarea proceselor-verbale de recepție a lucrărilor, dispunerea finalizării lucrărilor cu stabilirea unui termen de recepție și transferarea la contul de decontare a datoriei în sumă de 1 916 585,50 de lei, pentru lucrările efectuate în baza contractului de antrepriză (f.d.85-87).

Totodată, Colegiul reține că potrivit centralizatorului proceselor-verbale – lucrări avizate și recepționate, lucrări suplimentare executate în anul 2017, valoarea totală a lucrărilor executate a constituit suma de 2 206 123,95 de lei (f.d. 20 Vol.II).

Conform art. 512 alin. (1) din Codul civil (în vigoare până la 01 martie 2019), în virtutea raportului obligațional, creditorul este în drept să pretindă de la debitor executarea unei prestații, iar debitorul este ținut să o execute. Prestația poate consta în a da, a face sau a nu face.

Conform art. 514 din Codul civil (în vigoare până la 01 martie 2019), obligațiile se nasc din contract, fapt ilicit (delict) și din orice alt act sau fapt susceptibil de a le produce în condițiile legii.

Conform art. 572 alin. (1) din Codul civil (în vigoare până la 01 martie 2019), temeiul executării rezidă în existența unei obligații. Obligația trebuie executată în modul corespunzător, cu bună-credință, la locul și în momentul stabilit.

Conform art. 949 din Codul civil (în vigoare până la 01 martie 2019), în cazul necesității depășirii esențiale a devizului, antreprenorul este obligat să informeze imediat clientul despre acest fapt. Nerespectarea unei astfel de obligații acordă clientului dreptul de a cere rezilierea contractului și repararea prejudiciului cauzat sau eliberarea lui de obligația acoperirii cheltuielilor ce depășesc devizul convenit. Dacă depășirea esențială a devizului a fost imprevizibilă la încheierea contractului, antreprenorul are dreptul numai la cheltuielile suplimentare suportate, iar clientul este în drept să accepte această depășire sau să ceară rezilierea contractului.

Potrivit art. 957 alin. (1) din Codul civil (în vigoare până la 01 martie 2019), după executarea lucrării, clientul este obligat să recepționeze lucrarea în modul, la locul și în termenul stabilit de legislație sau de contract.

Conform art. 966 din Codul civil (în vigoare până la 01 martie 2019), după recepționarea lucrării, clientul este obligat să plătească retribuiția convenită de părți, dacă legislația sau contractul nu prevăd plata în rate, sau în alt mod.

Deci, în speță, raportul juridic obligațional este întemeiat pe contractul de antrepriză nr. 02190/15 din 11 noiembrie 2015 și Acordurile Adiționale, prin care SA "Iasicon" s-a obligat să execute lucrări de reparație și renovare a edificiului Sălii

cu Orgă din muin. Chișinău, iar Ministerul Educației, Culturii și Cercetării s-a obligat să achite costul lucrărilor, inclusiv celor suplimentare de restabilire și renovare.

Raportând probele anexate la materialele cauzei, Colegiul constată că lucrările suplimentare de restaurare și reparație capitală a edificiului Sălii cu Orgă din mun. Chișinău au fost executate de către antreprenor în beneficiul și în interesul clientului.

Executarea lucrărilor menționate sunt probate cu certitudine prin înscrisurile administrate la dosar, și anume, prin procesele-verbale de recepție a lucrărilor executate în anul 2017, întocmite de antreprenorul general SA "Iasicon" în asociere cu SRL "Acar-Construct" și aprobate de investitorul Ministerul Educației, Culturii și Cercetării și beneficiarul ÎS "Sala cu Orgă" (f.d. 21-115 Vol. II).

Mai mult, prin referința depusă, ÎS "Sala cu Orgă" a specificat că după demararea lucrărilor de restaurare a edificiului Sălii cu Orgă din mun. Chișinău, pe parcursul anilor 2016-2017, a apărut necesitatea executării unor lucrări suplimentare, neidentificate la faza inițială și nici reflectate în proiectul tehnic.

În acest sens, pe măsura realizării lucrărilor de restaurare conform contractului de antrepriză și constatării volumelor de lucrări suplimentare necesare de executat, au fost întocmite procese-verbale de constatare, pe care reprezentanții împuterniciți ai ÎS "Sala cu Orgă", precum și părțile contractante, managerul de proiect și responsabilul tehnic, le-au semnat și aprobat fără a avea careva rezerve sau obiecții în acest sens.

În acest context, ÎS "Sala cu Orgă" a menționat că lucrările suplimentare necesare supuse aprobării au fost în mod efectiv executate, semnând după aprobarea specialiștilor procesele-verbale de recepție a lucrărilor suplimentare în valoare totală de 2 206 123,95 de lei, confirmând în acest sens lipsa pretențiilor referitor la întinderea și volumul lucrărilor, prețul acestora precum și calitatea lor (f.d. 121-122 Vol. II).

Deci, din cele specificate, rezultă că ÎS "Sala cu Orgă" a recunoscut acțiunea.

Conform pct. 45 din Regulamentul privind achizițiile publice de lucrări, aprobate prin hotărârea Guvernului nr. 669 din 27 mai 2016 (în vigoare la data executării contractului de antrepriză), autoritatea contractantă are dreptul de a iniția aplicarea procedurii pentru atribuirea contractului de achiziție publică de lucrări numai dacă se respectă în mod cumulativ următoarele condiții - contractul este inclus în planul anual de achiziții publice al autorității contractante, cu excepția cazului în care obiectul contractului este determinat de apariția unei situații de forță majoră sau a unor situații care impun acoperirea urgentă a unor necesități neprevăzute; sînt asigurate, integral sau parțial, pentru anul în curs mijloacele financiare necesare în vederea îndeplinirii prevederilor contractului de achiziție publică de lucrări; este asigurată elaborarea, verificarea și aprobarea, în modul stabilit, a documentației de proiect și deviz; este elaborată și definitivată documentația de atribuire; este creat grupul de lucru.

Respingând acțiunea SRL "Iasicon", instanța de apel a concluzionat că pentru lucrările suplimentare expediate pârâtului prin scrisoarea din 15 mai 2018, a menționat că condițiile indicate la pct. 45 din Regulamentul privind achizițiile publice de lucrări, aprobate prin hotărârea Guvernului nr. 669 din 27 mai 2016 (în vigoare la data executării contractului de antrepriză), nu au fost respectate și, prin urmare, semnarea proceselor-verbale de recepție a lucrărilor suplimentare,

necontractate în modul corespunzător de către Autoritatea contractantă/Investitor, care de fapt are principala responsabilitate de achitare a lucrărilor care i se impută, este neîntemeiată.

Iar, chiar dacă procesele-verbale de recepție care conțin asemenea lucrări ar fi fost semnate de către Investitor, cu încălcarea procedurii de contractare, nu scutește partea contractantă de obligația legală de a contracta lucrările conform procedurii legale imperative.

Or, executarea unor lucrări fără acordul celeilalte părți și fără a discuta condițiile și alte aspecte nu poate obliga cealaltă parte să le accepte în dependență de solicitările executorului.

Colegiul consideră neîntemeiată concluzia instanței de apel cu referire la faptul că SA "Iasicon" nu urma să execute lucrările suplimentare și neprevăzute inițial în documentația de deviz și proiectul de execuție, atât timp cât aceste lucrări nu au fost achiziționate potrivit procedurilor de achiziții publice prevăzute de Legea privind achizițiile publice nr.131 din 03 iulie 2015.

La caz, urmează a se reitiera că SA "Iasicon" a întreprins toate măsurile necesare și a urmat procedurile prescrise de intimat în vederea constatării lucrărilor suplimentare de executat, cuantificării acestora și evaluării costurilor de execuție, deci sarcina inițierii procedurii de semnare a Acordului adițional la contractul de antrepriză nu poate fi pus pe seama SA "Iasicon".

Aici este necesar de reținut că argumentul precum că contractul de antrepriză nu are putere legală, deoarece nu a fost înregistrat la Agenția Achiziții Publice, conform procedurii prevăzute de legislația în vigoare, nu poate fi reținut și este neîntemeiat.

Deci, Colegiul consideră neîntemeiată concluzia instanței de apel precum că, neînregistrarea contractului de antrepriză nu-i poate fi imputată SA "Iasicon", aceasta fiind obligația Ministerului Educației, Culturii și Cercetării.

La speță, instanța de recurs reține că neînregistrarea contractului de achiziții publice nu afectează valabilitatea contractului și a prestațiilor reciproce a părților contractante, inclusiv plata retribuției.

Urmează suplimentar de reținut, că lucrările adiționale, au fost necesare, și aduse la cunoștință beneficiarului și avizate lucrările executate.

Prin urmare, cu referirile la cele menționate supra, instanța de recurs reține că acestea indică o condiție de opozabilitate și eficacitate a contractului de achiziții publice față de autoritatea publică care efectuează achiziția publică în privința finanțării și efectuării plății prețului contractual.

În acest context, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reiterează că, dreptul de creanță al SA "Iasicon" se încadrează în noțiunea de bun în sensul art. 1 Protocolul 1 Adițional la Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, conform căruia, orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional. Noțiunea de "bunuri" poate desemna atât "bunuri actuale", cât și valori patrimoniale, inclusiv în anumite situații bine definite, creanțe. Pentru ca o creanță să poată fi considerată o "valoare patrimonială" intrând sub incidența art. 1 din Protocolul nr. 1, titularul creanței trebuie să demonstreze că acesta are o bază

suficientă în dreptul intern. Din moment ce aceasta este dobândită, poate intra în joc noțiunea de “speranță legitimă” (a se vedea cauza Maurice împotriva Franței).

Prin urmare, se constată temeinicia hotărârii instanței de fond, prin care s-a încasat din contul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării în beneficiul SA ”Iasicon” suma de 2 206 123,95 de lei cu titlu de datoriei, suma de 50 000 lei cu titlu de cheltuieli de judecată pentru achitarea taxei de stat și suma de 7000 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică.

La fel, Colegiul consideră că prima instanță întemeiat a admis parțial și cerințele cu privire la încasarea cheltuielilor de asistență juridică, având în vedere că pretenția de bază cu privire la încasarea retribuției pentru executarea lucrărilor ce rezultă din contractul de antrepriză a fost admisă.

În conformitate cu art. 432 alin.(2) lit. c) din Codul de procedură civilă, se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească a interpretat în mod eronat legea.

Astfel, acest temei devine incident în cazul în care normei juridice i s-a atribuit un mai mare grad de abstracție sau aceasta suscită îndoieli la aplicare, iar instanța, aplicând norma respectivă, a extins norma juridică dincolo de ipotezele la care se aplică sau invers – a exclus ipoteze concrete din aria de ipoteze pe care le acoperă norma juridică respectivă.

Colegiul reține că, examinând cauza, instanța de apel a dat o interpretare eronată normelor de drept aplicabile speței.

Cu referire la cheltuielile de judecată, Colegiul menționează că, în acord cu art. 94 alin. (1) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească, la cererea părții care a avut câștig de cauză, cheltuielile de judecată.

Dacă acțiunea reclamantului a fost admisă parțial, acestuia i se compensează cheltuielile de judecată proporțional părții admise din pretenții, iar pârâtului – proporțional părții respinse din pretențiile reclamantului.

După cum rezultă din cererea de recurs recurentul a solicitat și compensarea cheltuielilor de judecată.

În temeiul art. 82 din codul de procedură civilă cheltuielile de judecată se compun din taxa de stat și din cheltuielile de judecare a cauzei.

Conform ordinului de plată nr.4 din 01 februarie 2022, anexat la fila dosarului 118 Vol. III, rezultă că Societatea pe Acțiuni ”Iasicon”, pentru examinarea cauzei în instanța de recurs a achitat taxa de stat în mărime de 25 000 de lei.

Respectiv, urmează a fi încasat din contul Ministerului Culturii în beneficiul Societății pe Acțiuni ”Iasicon”, suma de 25 000 de lei cu titlu de cheltuieli de plata taxei de stat, pentru examinarea acțiunii în instanța de recurs.

Suma menționată, ce urmează a fi încasată cu titlu de cheltuieli de judecată, urmează a fi încasată anume de la Ministerul Culturii, având în vedere că prin Hotărârea Guvernului nr.117 din 12 august 2021 cu privire la restructurarea administrației publice centrale de specialitate, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării a fost reorganizat prin dezmembrare (separare), fiind creat Ministerul Culturii.

Potrivit pct. 2 al hotărârii menționate, Ministerul Culturii a preluat de la Ministerul Educației și Cercetării domeniul cultură și patrimoniu național, iar de la

Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale – domeniul turism, devenind succesor de drepturi și obligații conexe domeniilor preluate.

Astfel, reieșind din cele menționate și având în vedere că circumstanțele cauzei au fost constatate de prima instanță, care a examinat cauza sub toate aspectele, a verificat și a apreciat corect probele prezentate, aplicând corect normele de drept material, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de SA "Iasicon", reprezentată de avocatul Popil Angela, de a casa decizia instanței de apel și de a menține hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de către Societatea pe Acțiuni "Iasicon", reprezentată de avocatul Popil Angela.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 28 octombrie 2021 și se menține hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 02 decembrie 2020, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea pe Acțiuni "Iasicon" împotriva Ministerului Culturii, intervenienți accesorii Societatea cu Răspundere Limitată "Acar-Construct", Întreprinderea de Stat "Sala cu Orgă", Ministerul Finanțelor și Agenția Achiziții Publice cu privire la încasarea datoriei conform contractului de antrepriză și compensarea cheltuielilor.

Se încasează din contul Ministerului Culturii în beneficiul Societății pe Acțiuni "Iasicon", suma de 25 000 (douăzeci și cinci mii lei), cu titlu de cheltuieli de judecată, pentru plata taxei de stat, pentru examinarea acțiunii în instanța de recurs.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Dumitru Mardari

Galina Stratulat

judecătoria

Iurie Bejenaru

Victor Burduh

Mariana Pitic